

Üleriigiline planeering Eesti 2030+ seab päevapoliitika üleseid sihte

Kaur Lass, OÜ Head juhatuse liige, kaur.lass@headandlead.com

Tavo Kikas, Siseministeeriumi planeeringute osakonna nõuniku kt, tavo.kikas@siseministeerium.ee

Eelmine, 2010.aasta oli huvitav ja mitmes mõttes murranguline kogu Eesti jaoks. Madalseis majanduses pani meid mitmeidki asju ümber hindama. Mitmetes ringkondades jõuti ka järeltulele, et stabiilset arengut ja riigi edu saab tagada vaid siis, kui riigis on olemas ühtsed seisukohad ja põhimõtted, millest lähtuvalt Eesti arengut suunatakse. Seda saab suunata, kui on olemas realistlik visioon – kokku lepitud tulevikupilt, mille poole püüelda. Eesti Arengufond algatas Eesti kasvuvisiooni koostamise, mis on nüüdseks jõudnud tõdemusele, et majanduse arengut ei saa vaadelda lahus ühiskonna üldisest arengust. Samal ajal on käimas ka üleriigilise planeeringu Eesti 2030+ koostamine. Eesti 2030+ ei konkureeri ei kasvuvisiooni ega harukondlike arengukavadega, vaid seob arengu meid ümbritseva ruumiga.

Milleks meile vaja planeeringuid?

Planeerimise eesmärgiks on paberil „läbi mängida“ erinevad lahendusvariandid ja välja valida neist parim, kuna me ei saa endale lubada suuri ja pikaajalise tasuvusega investeeringuid raudteedesse ja maanteedesse, elektrivõrkudesse jne ilma, et meil oleks selge, kas kasutame neid investeeringuid otstarbekalt ja suurima kasuga Eesti elanikele. Planeerimise eesmärgiks on ka erinevate huvirühmade kaasamise abil saada võimalikult tasakaalustatud pilt riiklikest ja piirkondlikest vajadustest ning teha sihikindlaid valikuid ruumi kujundamiseks. Eesti rahvaarv ei ole suur ning seda olulisem on iga inimese panus meie majandusse ja elukeskkonda. Me ei saa lubada, et elu mõnedes Eesti piirkondades hääbuks lihtsalt seetõttu, et töökohad ja teenused jäävad inimestele kättesaamatuks, kuna riik ei ole suutnud piisava ettenägelikkusega suunata asustust ja transporti.

Mis on oluline ja kuidas seda teha?

Üleriigilise planeeringu Eesti 2030+ koostamisel on jõutud ühiselt kokkuleppele, milline peab olema Eesti ruumilise arengu tulevikupilt järgnevatel paarikümneks aastaks:

Eesti eesmärk on olla 2030-aastatel sidusa ja kasutajasõbraliku ruumilise struktuuriga, mitmekesise elukeskkonna ning välismaailmaga hästi ühendatud riik. Meie hajalinnastunud ruumi inimsõbralikkuse ja majandusliku konkurentsivõime tagavad võrreldes naaberriikidega eeskätt looduslähedane keskkond ning hästi sidustatud asulate võrgustik.

Visioon terviktekst, planeeringu põhiteesid jm taustinfo on leitavad kodulehel www.eesti2030.ee. Üleriigiline planeering Eesti 2030+ keskendub visiooni ellu viimisele asustuse ja regionaalse arengu, transpordivõrgustike ja infrastruktuuride arengu suunamise kaudu. Lahendused transpordi, energeetika, keskkonnahoiu jm teemavaldkondades on olulised Eesti parema elatavuse tagamiseks.

Linna edukus sõltub spetsialiseerumisest

Linnade rahvusvahelisele konkurentsivõimele on väga oluline spetsialiseerumine. Eesmärk on mingis valdkonnas olla silmapaistev ja atraktiivne, et kaasata uusi investeeringuid ning saada uusi külastajaid. Eesti üks suurimaid edulugusid on – näiteks – Viljandi, mis on panustanud silmapaistval kombel rahvuskultuuri. Märkimisväärne on Eestile enim rahvusvahelist telekajastust andev Otepää, kus teadlikud valikud löid aluse turismihooja pikendamisele ja spordirajatiste arendamisele. Kuid palju rohkem Eesti linnu võiks olla rahvusvaheliselt märgatavad! Spetsialiseerumine eeldab aga suhtlemisvõimaluste loomist.

Tänapäev eeldab liikumist

Tänapäevane elu ja spetsialiseerunud linnade edu ei ole võimalik ilma heade liikumisvõimalusteta. Muutuste vajadusele selles osas on tähelepanu juhtinud ka Euroopa Komisjon, soovitades parandada inimeste liikumise võimalusi. See on oluline, et vähendada aeg-ruumilisi vahemaid, tagada investimisvõimalused ja korraldada ühistransporditööjõuareale arvestavaks.

Üheks edu pandiks on see, kas suudame ühendada Eesti peamised keskused – Tallinna, Tartu, Ida-Viru linnastu ning Pärnu – omavahel kiirel, mugaval, ohutul, energiatõhusal ja vähim keskkonda saastaval moel, see tähendab raudteerisiliiklusega. Valik kolme suuna eelisarendamiseks on lihtne, sest need on samal ajal ka meie peamised

rahvusvahelised ühendused. Maanteed ja autoliiklus ei saa siin olla reaalseks alternatiiviks, kuna oluline kiiruse tõstmine teedel ei ole meie kliimas võimalik. Ka viivad uued mitmerealised maanteed – ohutuse eesmärgil – suurematest asulatest mööda ja nii võtab linnadesse sissesõit senisest enam aega. Kvaliteetne raudtee võimaldab tõsta reisirongi kiiruse 160 kilomeetrini tunnis. Kiirus ja mugavus peaks olema need, mis autosõitja ja bussireisija panevad rongi kasuks otsustama. Tulevikus saab sõiduaega rongis kasutada töötamiseks, suhtlemiseks, puhkamiseks vms. Fookus raudtee eelisarendamisele on Euroopas valdav ja ka eelmine üleriigiline planeering pidas seda oluliseks.

Loomulikult ei piisa ainult rongiliiklus arendamisest! Seetõttu rõhutab üleriigiline planeering ka teisi ühistranspordi vorme ja nende omavahelise sidustamise vajadust. See on võimalik nii liikumisgraafikute parema kavandamisega kui ka füüsiliselt. Üheks parimaks näiteks viimase kohta on Ülemiste mitmeliigilise transporditerminali rajamise idee, mis on juba leidnud kajastamist pealinna arengudokumentides.

Ühistransport peab inimesele tagama võimaluse viia hommikul lapsed kooli või lasteaeda ning sõita ise õigeks ajaks tööle ja õhtul vastupidi. Muul viisil tööl käimine on kallis ja energiamahukas. Tihti kolivad inimesed maapiirkondadest ja väikelinnadest ära just elu- ja töökoha ühildamatuse ning teenuste kättesaadamatuse tõttu. Kui tahame tagada head elutingimused kõikjal Eestis, siis peame tagama tööjõuareaalide sisemise ja omavahelise hea seostatuse.

Koostöö ja osalemine on võti

Üleriigilise planeeringu puhul peab esile tõstma eriti koostöö aspekti. Täna oleme ainulaadses olukorras, kus paljud riigi arengukavad vajavad täiendamist, kasvuvision on koostamisel ning maakonnaplaneeringud vajavad uuendamist. Seda kõike on võimalik teha viisil, kus need erinevad arengudokumendid võimalikult palju toetavad ühiste eesmärkide elluviimist. Ka Eesti 2030+ mõtted saab ellu viia vaid koostöös erinevate ministriumide, ametite, maa- ja omavalitsuste ning teiste oluliste osapooltega. Siit tuleb sisend erinevatesse riiklikesse arengukavadesse ning ka suunised maakonnaplaneeringutele.

Üleriigilise planeeringu ja Kasvuvisioni elluviimine on võimalik vaid siis, kui püstitaud eesmärgid on avalikkusele teada ning nendega arvestatakse otsuste langetamisel. Ühine siht on vajalik, et liikuda koos sinna kuhu enamus meist soovib, kasutades oma piiratud ressursse targalt ja vältides riigijuhtimise kaugenemist kodanikust.